

Poválečné vyšetřování tzv. liptaňské tragédie

ONDŘEJ KOLÁŘ

Kolář, Ondřej: The Post-War Investigation of the So-Called Liptaň Tragedy

The study focuses on the post-war investigation of the so-called Liptaň tragedy, the murder of six members of Czechoslovak armed forces by pro-Nazi insurgents in September 1938. The research is based on archival records of police and judicial institutions.

Key words Czechoslovakia; Sudetenland; Nazism; Munich Agreement; Gendarmerie; Sudetendeutsche Freikorps

Contact Slezské zemské muzeu; kolar@szm.cz

Události v Liptani v Osoblažském výběžku v tehdejší okrese Krnov, k nimž došlo 22. září 1938, představují z hlediska počtu obětí nejzávažnější incident tzv. henleinovského povstání,¹ přesto jsou oproti událostem v západočeském pohraničí, zejména ve Schwaderbachu (Bublava), Habersbirku (Habartov) a Gossengrünu (Krajková), podstatně méně známé.² Pro vysvětlení této okolnosti je třeba nastínit určitou specifčnost liptaňské tragédie: zatímco oběti západočeských násilností byly ještě před „Mnichovem“ pietně pohřbeny za značného mediálního zájmu doprovázeného projevy ministra vnitra a generálního velitele četnictva, o mrtvých z Liptaně se veřejnost z tisku a rozhlasu nedozvěděla. V liptaňském případě navíc chyběli přeživší spolubojovníci či čeští civilisté, kteří by mohli vydat svědectví. Kauza vešla v širší známost až po válce, kdy již byla značná část svědků, vesměs Němců z Liptaně a okolí, mrtva či nuceně vysídlena, proměnila se také celková podoba místa činu. Mnohé záznamy z poválečného vyšetřování zůstávaly badatelům dlouho nepřístupné. Jedná se především o spis k soudnímu procesu „Bruno Peschke a spol.“ ve fondu Mimořádného lidového soudu Opava, uložený v Zemském archivu Opava, a o materiály z obnoveného vyšetřování z let 1967–1970 deponované v Archivu bezpečnostních složek. Podrobné studium uvedených pramenů nevyvrací závěry dosavadního bádání, nicméně v řadě ohledů je upřesňuje a některé tradované údaje relativizuje. Cílem předkládané studie je rekapitulovat průběh

¹ V obci byli zavražděni vrchní strážmistr četnictva Rudolf Mokřý (nar. 1887), strážmistr četnictva Vilém Leher (nar. 1912), vrchní respicient finanční stráže Ludvík Svoboda (nar. 1899) a dozorcí finanční stráže František Čech (nar. 1910), Inocenc Dostál (nar. 1910) a Vítězslav Hofírek (nar. 1910). Mimo to zde v přestřelce zahynuli tři henleinovci.

² Srov. BRUŽEŇÁK, Vladimír – MACKÉ, Josef: *Morový rok : Kronika tragického roku 1938 na Karlovarsku a Sokolovsku*, 1: Sokolovsko. Cheb 2017; MORELL, Sydney: *Viděl jsem ukřižování : Sudety 1938–1939*. Brno 1995. Obecněji k situaci ve slezském pohraničí GAWRECKÁ, Marie: *Němci ve Slezsku 1918–1938*. Opava 2002.

vyšetřování a pokusit se na základě jeho výsledků rekonstruovat tragické události v Liptani z konce léta 1938.

Průběh vyšetřování

Než se pokusíme o rekonstrukci událostí onoho osudného 22. září 1938, je třeba alespoň rámcově nastínit průběh poválečného vyšetřování kauzy. Právě z něj totiž pochází naprostá většina zdrojů, o něž se lze opřít. Obeznačenost s osobnostmi vyšetřovatelů a jejich postupy je tak jedním ze základních předpokladů pro provedení kritiky pramenů a pro posouzení možných zkreslení, nedorozumění a dezinterpretací, jež mohly vznik studovaných podkladů provázet.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, liptaňské vraždy zůstaly ve své době veřejnosti utajeny a ani státní orgány neměly o osudu obětí přesné povědomí. Ostatně ještě v polovině října 1938 bylo nezvěstných 86 četníků a 110 finančních strážníků.³ Někteří se během podzimu vrátili z německého zajetí, o obětech z Liptaně se však stále nevědělo nic určitého. Např. o strážmistru Vilému Leherovi existovalo pouze sdělení německého vyslanectví z 1. února 1939, že dotyčný byl *v boji mezi československými a německými jednotkami smrtelně zraněn a jest pohřben v Leobschütz* (česky Hlubčice, dnes Głubczyce v Polsku).⁴ Nevědomosti se dokonce pokusila využít jistá Hedvika Maňásková (či Manásková), která se počátkem roku 1939 kvůli získání finanční podpory vydávala za vdovu po dozorcí finanční stráže Vítězslavu Hofírkovi. Tvrdila ovšem, že tento padl na Slovensku, což převzal i tisk, když informoval o odhalení podvodnice a jejím potrestání měsíčním žalářem.⁵ Dle příjmení podvodnice nelze vyloučit, že šlo o vzdálenou příbuznou zemřelého, jelikož Hofírkova matka se podruhé provdala do rodiny Maňáskových.

Vlastní pátrání v rámci svých možností prováděli i samotní pozůstalí. Matka Vítězslava Hofírka Matylda Manásková požádala svého synovce Aloise Slaného z Řícmanic, aby se pokusil zjistit osud jejího syna. Slaný po několika měsících korespondování s českými i německými úřady obdržel zprávu od faráře z Hlubčic, na základě které ostatky svého bratrance exhumoval a se souhlasem německé správy převezl domů do Řícmanic. Podle Slaného se tak stalo zhruba půl roku po incidentu, jiné zdroje převoz ostatků datují do července či srpna 1939.⁶ Od obyvatel Hlubčic se Slaný dozvěděl, že Hofírek zřejmě padl v Liptani.⁷

Obdobně i Anežka Mokrá, učitelka ve Frýdku a vdova po veliteli četnické stanice v Liptani, se zhruba tři týdny po přepadu stanice dozvěděla, že její muž je zřejmě po smrti a až později se dopátrala informace o uložení jeho ostatků a zařídila převoz těla do Moravské Ostravy, kde byly ostatky zpopelněny.⁸ Co přesně se Rudolfu Mokrému stalo, však vdova

³ *Četnické listy*, 15. 10. 1938, s. 152.

⁴ Zemský archiv Opava (dále ZAO), fond Mimořádný lidový soud Opava (dále MLS), kart. 95, sign. Ls1560/46, relace SNB Liptaň 17. 11. 45.

⁵ Vdova po živém. *Lidové noviny*, 2. 3. 1939, s. 2.

⁶ Viz např. FAJKUS, Bohuslav: *Liptaňská tragédie 1938*. 2015. Online, cit. 16. 10. 2017, dostupné na: <http://www.liptan.cz/files/2015/11/Lipta%C5%88-1938.pdf>; *Doz. fin. stráže Vítězslav Hofírek*. Online, cit. 16. 10. 2017, dostupné na: <https://www.codyprint.cz/padli/mor/mor04.html>.

⁷ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Aloise Slaného 12. 8. 1946.

⁸ Řada zdrojů přesto uvádí, že je Mokřý dosud pohřben v Hlubčicích.

nezjistila.⁹ Rovněž ostatky Františka Čecha zřejmě nebyly převezeny do vlasti až po válce, jak se mnohdy traduje, ale již v létě 1939, jak dokládá dochovaná pozvánka na pohřeb v jeho rodném Dobřínsku.¹⁰ Torzovité informace o smrti svého syna měl i Václav Leher, který roku 1940 žádal o finanční kompenzaci. Uvedl přitom ne zcela přesně, že Vilém Leher byl zabit v boji s německými ordnery v noci z 21. na 22. září 1938 a byl pohřben v Hlubčicích v hrobě č. 218. Pikantním detailem je, že žadatel svou prosbu podpořil zdůrazněním svého členství v NSDAP.¹¹

Na počátku systematického vyšetřování stál sedmačtyřicetiletý – tedy patrně již relativně zkušený – četník, štábní strážmistr Josef Šimák, rodák z Přerova. Ten byl (dle svého pozdějšího sdělení Vyšetřovací komisi pro lidový soud v Krnově z počátku prosince 1945) od 9. června 1945 zařazen na stanici SNB v Třemešné, což bylo jeho první služební angažmá v pohraničí. Zde se od místních Němců dozvěděl o liptaňských událostech. Poté, co se 13. července téhož roku ujal prozatímního velení stanice v Liptani, pustil se z vlastní iniciativy do pátrání po pachatelích. Již během služby v Třemešné získal od nejménovaného konfidenta informaci, že původci masakru měli být bratři Alfred a Franz Seligové, Karl Reichel a Franz Grölich.

Podle konfidenta došlo k útoku kolem osmé ranní, dle většiny svědků se tak však stalo mezi šestou a osmou večerní. Později při soudním přelíčení v říjnu 1946 Šimák označil konfidentův údaj o čase vraždy za nepřesný, ostatní informace však považoval za spolehlivé.¹² Nepřesnosti se v prvních měsících šetření objevovaly i v počtu obětí, podle Šimákova zjištění byli na stanici dva četníci a jeden člen finanční stráže. Dav, který obsadil stanici, měl čítat 150–180 osob. Zbraně užitě při útoku byly údajně propašovány z Německa přes Pelhřimovy (v originále užíváno označení Pelhřimov). Mezi jinými Šimák vyslechl také Johanna Böhma z Jindřichova a Karla Schäffera z Horních Povelic ohledně převozu těl zavražděných do Hlubčic. Jelikož v jejich výpovědích (viz dále) panovaly rozpory, Šimák oba muže 26. července zatkł a přepravil do Krnova do vazby okresního soudu.

Již následujícího dne liptaňská stanice SNB dostala od okresního velitelství zákaz dalšího zatýkání. Nejspíše se tak stalo kvůli poválečné přeplněnosti věznic a přetíženosti retribučních soudů, v jejichž důsledku panovala snaha provinilce německé národnosti raději zařadit do odsunu. Šimák poté zhruba dva měsíce vyčkával dalších instrukcí, ty však v chaotických poválečných poměrech stále nepřicházely.¹³ Mezitím ovšem 7. srpna došlo k vysídlení většiny liptaňských Němců, což pochopitelně znemožnilo další výslechy potenciálních svědků.

O pozdějším průběhu pátrání nemáme ucelené informace. Jisté je, že během léta či podzimu 1945 se do záležitosti vložil poručík Václav Černý, velitel školy pro odborný výcvik příslušníků SNB v Krnově. Ten na rozdíl od Šimáka v regionu sloužil již před válkou, a to dokonce na exponovaném místě velitele četnického pohotovostního oddílu. Znal tedy osobně některé z obětí a také část liptaňských henleinovců. Čtrnáctého listopadu 1945 Černý patrně z osobní iniciativy požádal Šimáka o předání podkladů k případu a zhotovení

⁹ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Anežky Mokrě 9. 11. 1945.

¹⁰ Za informací děkuji starostovi obce Dobřínsko Jozefu Targošovi.

¹¹ Národní archiv Praha, fond Ministerstvo vnitra – stará registratura, kart. 6076, sign. 13/23/30.

¹² ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Josefa Šimáka 30. 10. 1946.

¹³ Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 6. 12. 1945.

náčrtku místa činu.¹⁴ Podle své pozdější výpovědi před MLS Černý vyslyšel liptaňské občany v internačním táboře v Krnově,¹⁵ a to tím způsobem, že si nejprve nechal hromadně nastoupit muže z Liptaně a tázal se jich, kdo se účastnil přepadení stanice se zbraní v ruce. Další svědky pak vyslyšel individuálně.¹⁶ Protokoly z tohoto šetření však nebyly dohledány. Částečně je nahrazují strojopisné „výtahy z protokolů“ ve fondu ZČV Brno sepsané 20. listopadu 1945, které ale nejsou podepsány vyslychanými.¹⁷

Mezitím již koncem srpna 1945 proběhlo, snad z iniciativy Černého, mezi zůstavšimi Němci v Liptani dotazníkové šetření, které nepřineslo bližší výsledky. Tamní stanice SNB 1. září hlásila, že v obci ani v sousedních Horních Povelicích za války zřejmě nežili žádní Češi, které by bylo možno vyslechnout, taktéž se nepodařilo dohledat relevantní písemnosti. Případ tak stál toliko na ústních svědectvích.¹⁸

Výsledky svého šetření Černý shrnul ve známém pamětním spise z 26. listopadu 1945, který se stal pro pozdější badatele základním pramenem pro popis liptaňských událostí.¹⁹ Uvedený zdroj však trpí dvěma nedostatky – zaprvé nepostihuje kompletní poznatky z vyšetřování. Černý z titulu své funkce vyšetřoval pouze na Krnovsku a neměl k dispozici výpovědi svědků, kteří byli později zjištěni v jiných částech Československa. Mimo to mezi vznikem spisu a soudním procesem uplynul téměř rok, během něhož vyšetřování dále probíhalo. Zadruhé zůstává otázkou autentičnost údajných zjištění. Černý totiž ve spise tvrdil – a později zopakoval před soudním tribunálem –, že se všichni obžalovaní přiznali k účasti na ozbrojené manifestaci, jejímž cílem bylo odzbrojení četníků a finanční stráže. Žádný z dochovaných výslechových protokolů však takové přiznání neobsahuje, naopak obvinění vesměs na otázku, cítili-li se vinni, odpovídali záporně. Vzhledem k absenci protokolů z Černého šetření se tak nabízí otázka, zda přiznání nebyla vynucena či zcela vymyšlena. Ostatně např. obžalovaný Friedrich Kolbe tvrdil, že již během vyšetřování v Liptani, vedeného zřejmě Šimákem, se používalo fyzické násilí.²⁰

Taková metoda by nebyla v hektických poválečných poměrech nikterak výjimečná, stejně tak však může tvrzení o bití při výsleších být pouze taktickým manévrem obžalovaných. Šetření trvalo poměrně dlouho, takže vyšetřování pravděpodobně měli prostor pro koordinaci svých výpovědí. Nejen v Liptani, ale i později v krnovském internačním táboře

¹⁴ Moravský zemský archiv Brno (dále MZA), fond Zemské četnické velitelství Brno (dále ZČV Brno), kart. 838.

¹⁵ K poválečným poměrům na Krnovsku ARBURG, Adrian von – STANĚK, Tomáš: *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951*. Středoluky 2010; CHOCHOLATÝ-GRÖGER, Franz: *Násilné vysídlení Němců z Krnova*. *CS Magazin* 11, 2009. Online, cit. 16. 10. 2017, dostupné na: <http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2009111024>.

¹⁶ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Václava Černého z 30. 10. 1946.

¹⁷ MZA, fond ZČV Brno, kart. 838.

¹⁸ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Hlášení stanice SNB v Liptani 1. 9. 1945.

¹⁹ Opisy dokumentu lze nalézt v Archivu bezpečnostních složek (dále ABS), v ZAO ve fondu MLS, v MZA ve fondu ZČV Brno či v SOKA Bruntál ve fondu Četnická stanice Liptaň. Dle záznamů z ABS se několik exemplářů dostalo také do vlastnictví Československého svazu protifašistických bojovníků a dalších veteránských organizací.

²⁰ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Friedricha Kolbeho.

se obvinění měli možnost smluvit, ostatně i později ve vyšetřovací vazbě při tehdejší přeplněnosti věznic jistě nebylo reálně držet všechny zainteresované odděleně.²¹

Dochované výslechové protokoly pocházejí převážně z provenience stanice SNB v Liptani či Vyšetřující komise pro lidový soud v Krnově. O průběhu šetření v době po vzniku pamětního spisu si můžeme udělat pouze orientační představu dle dat jednotlivých výpovědí. Nutno zdůraznit, že se vyšetřující orgány snažily s důkladností, která je u retribučních řízení spíše výjimečnou, shánět svědky i mimo region. Vyslechnuti byli také polští dělníci nasazení za války v Liptani. Ač se Černého pamětní spis jeví jako problematický pramen, zásluhou jeho autora bylo, že se mu podařilo dostat kauzu do širšího povědomí a podnitit soudní orgány k dalšímu zevrubnému šetření.

Obvinění

Za hlavní strůjce liptaňského masakru jsou tradičně označováni bratři Alfred a Franz Seligové, Franz Görlich a Karl Reichel. Tak tvrdila původní zpráva Šimákova konfidenta, k témuž závěru dospěl při svém šetření Černý. Výpovědi ostatních obžalovaných a svědků také zdůrazňovaly především roli Seligových. Nikdo z uvedené čtveřice údajných hlavních pachatelů ovšem nebyl nikdy dopaden a kupodivu se z výsledků ostatních liptaňských občanů ani nedozvídáme bližší informace o osudech těchto mužů za války.

Bratři Seligové přitom jako jediní z obviněných nepocházeli z Liptaně či blízkého okolí. Černý udává jako místo jejich narození Marchwanstadt u Lipska. Patrně se jednalo o Makranstädt. Osobní spis Franze Seliga v kartotéce NSDAP bohužel údaj o rodišti neobsahuje.²² Alfred Selig přišel na svět 22. srpna 1905 (Černý udává 1908), jeho bratr 21. března 1909. Rodina se později za nejasných okolností přistěhovala do Liptaně, patrně za příbuznými. Příjmení Selig se v Liptani objevuje často, z omezeně dochovaných matričních záznamů však bohužel nelze přesně rozkrýt příbuzenské vztahy. Při sčítání lidu roku 1921 školák Alfred Selig bydlel v Pitárném č. 9 jako jeden z deseti obyvatel domu jistě Marie Hoffmannové, bratr Franz žil s rodiči Antonem a Marií a bratrem Rudolfem (nar. 1899) v Liptani č. 21. Skutečnost, že Alfred nebydlel s rodiči, naznačuje neurovnané rodinné poměry. Alfred i Franz již roku 1921 dle sčítacích operátů prokazatelně domovsky příslušeli do Liptaně. Franz Selig koncem 30. let žil v domě č. 162 a pracoval na železnici.²³

Z dosavadních pojednání o liptaňské tragédii překvapivě zmizela postava dalšího z rodu Seligových, Karla (narozen 12. 9. 1906 v Liptani, povoláním obchodník, v lednu 1938 v Opavě sezdán s Edithou Krausovou).²⁴ Jeho otec Rudolf byl v Liptani hostinským a Karl vlastnil továrnu na likéry, takže v převážně agrární obci zřejmě patřil ke střední vrstvě a patrně se těšil jisté autoritě.²⁵ Karla Seliga se po válce podařilo zadržet, nicméně necelý měsíc před soudním přelíčením, 6. října 1946, dotyčný uprchl během pracovního nasazení.²⁶ Dá se předpokládat, že se později uchýlil do Stuttgartu, odkud již v červnu

21 Pro ilustraci chaotických poměrů v přeplněných věznicích a táborech lze uvést případ konfidentů gestapa Richarda Včelky a Josefa Münzbergera, kteří byli během vyšetřování v Opavě dáni na stejnou celu, ač měli jeden proti druhému svědčit. Tamtéž, Ls1225/46.

22 SOKA Bruntál, fond NSDAP – okresní vedení Krnov, spis Franz Selig.

23 Tamtéž, fond Četnická stanice Liptaň (dále ČS Liptaň), Pamětní spis.

24 Matrika. Příbuzenský vztah Karla Seliga k Alfredovi a Franzovi nelze z matrik spolehlivě rekonstruovat.

25 SOKA Bruntál, fond Bratři Seigové – výroba ovocných šfáv a likérů, Liptaň.

26 ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Zpráva Okresního soudu Krnov z 23. 10. 1946.

téhož roku jeho manželka Ursula (bytem Botnangerstrasse 10) žádala o Karlovo vysídlení do Německa.²⁷ Není záznam o tom, že by byl Karel Selig během vyšetřování vyslýchán.

Další z čtveřice hlavních podezřelých Karl Reichel se narodil 6. března 1913 v Liptani a živil se jako tiskařský dělník. Franz Görlich, rovněž liptaňský rodák, přišel na svět 7. října 1893, a byl tedy z pravděpodobných iniciátorů celé kauzy nejstarší. Živil se jako řezník a hostinský. Po válce se objevily spekulace o jeho pobytu ve Vídni.²⁸

Jak jsme již uvedli, nikoho ze jmenované čtveřice se nepodařilo zatknout. V rámci „kauzy Liptaň“ tak bylo původně obžalováno devět mužů. Vyjma již zmíněného Karla Seliga (vedeného v seznamu obviněných až na posledním místě) šlo o následující osoby: Bruno Peschke, nar. 6. 10. 1906 v Liptani, soustružník dřeva; Friedrich Kolbe, nar. 2. 9. 1905 v Liptani, hostinský; Ernst Titze, nar. 14. 3. 1892 v Liptani, rolník; Karl Peschke, nar. 29. 7. 1895 v Liptani, obuvník; Alois Steffan, nar. 27. 7. 1902 v Liptani, obchodník; Karl Batsch, nar. 24. 12. 1919 v Liptani, hostinský a řezník; Ernst Heinrich, nar. 11. 1. 1888 v Liptani, domkař.

Nakonec byli do případu projednávaného jako *Bruno Peschke a spol.* zahrnuti ještě Josef Schlusche, Ferdinand Dollag, Johann Böhm a Emil Batke.²⁹ Mezi obžalovanými tedy nacházíme převážně představitele mladší a střední generace z řad autochtonního obyvatelstva. Svým původem se poněkud vymykají bratři Seligové, kteří však podle všeho rovněž strávili značnou část života v regionu. V souvislosti s liptaňskými událostmi byl vyšetřován také tamní rodák a učitel v nedaleké Třemešné Oskar Pohl. Hypotéza, že by Pohl jako intelektuál a činovník SdP byl iniciátorem násilné akce ze září 1938, se však nepotvrdila, žádný ze svědků o účasti Pohla nehovořil. Dotyčný tak byl nadále vyšetřován a souzen separátně pro jiné delikty.³⁰

Bez výsledku zůstalo i prověřování bývalého četníka a později knihovníka v Třemešné Karla Brücknera. Ten byl zatčen v listopadu 1945, patrně v souvislosti s Černého šetřením. Stalo se tak na základě svědectví Anežky Mokrý, která prý od neznámého četníka sloužícího roku 1938 na Osoblažsku dostala zprávu, že mezi pachateli liptaňských vraždy měl být i vysloužilý československý četník německé národnosti. Brückner účast popřel a tvrdil, že byl v Liptani až den po střelbě. S Mokrým se údajně znal z dob jeho služby v Třemešné

²⁷ Tamtéž, Žádost Ursuly Seligové o propuštění Karla Seliga z 25. 6. 1946. Ursula se za Karla Seliga provdala až během války, v době vražd v Liptani ještě nebyla na světě a při poválečném výslechu nemohla nic konkrétního udát. ABS, sign. 325-21-3.

²⁸ SOKA Bruntál, fond ČS Liptaň, Pamětní spis.

²⁹ Nezávisle na uvedeném procesu byl souzen učitel Oskar Pohl narozený roku 1888 v Rudolticích. Skutečnost, že dotyčný obdržel několik německých ocenění a vyznamenání, vedla vyšetřovatele z Úřadu národní bezpečnosti v Krnově k hypotéze, že šlo o spoluorganizátora či přímo iniciátora útoku na četnickou stanicí. Za formu přiznání byly považovány i dva Pohlovy pokusy o sebevraždu ve vazbě. Jeho podíl na událostech se však nepodařilo prokázat, takže Pohl byl nakonec souzen „pouze“ za členství v NSDAP a Volkssturmu. Nezvykle vysoký trest (20 let žaláře) však sugeruje, že tribunál na liptaňské Němce pohlížel přísněji a s krajní nedůvěrou. ZAO, fond MLS, Ls88/45.

³⁰ Tamtéž.

a vycházel s ním dobře. Jelikož jeho podíl na zločinu nedokládaly žádné svědecké výpovědi, byl v září 1946 propuštěn z vazby a předán do sběrného střediska.³¹

Organizace henleinovských diverzních aktivit

Jak vypadala situace henleinovského hnutí v Liptani a jak zde probíhaly přípravy na hrozící československo-německý konflikt? Do jaké míry byly události z 22. září 1938 plánovány a koordinovány? Na tyto otázky nám prameny poskytují toliko kusou odpověď.

Podle Václava Černého, který měl během služby v regionu ve 30. letech možnost pozorovat činnost henleinovců, *byli hybnými silami ve straně SdP* zejména Bruno Peschke, Josef Schlusche a Alois Steffan.³² K zakladatelům strany patřil i pozdější místní vedoucí NSDAP Erwin Knabe.³³ Praporčík četnictva Vladislav Solnický, který o liptaňských událostech později referoval především na základě zpráv z druhé ruky, označil za *vedoucího skupiny henleinovců v Liptani* Franze Seliga.³⁴

Tuto skutečnost potvrzuje i Černého vyšetřování, v jehož rámci byly pravděpodobně excerpovány kartotéky NSDAP v Krnově. Z nich Černý zjistil, že Franz Selig byl od dubna 1935 členem SdP a jejím *politickým vedoucím* v Liptani. Později po Mnichovu se Selig stal blockleiterem NSDAP a obdržel stranickou pochvalu. Členství Alfreda Seliga v henleinovských či nacistických organizacích prameny nedokládají.

Oproti tomu Karl Reichel byl zřejmě již roku 1932 činný v DNSAP a později v SdP, po roce 1938 působil jako *vzdělavatel* NSDAP. V nezjištěnou dobu do SdP vstoupil Franz Görlich, který se po záboru pohraničí angažoval v celé řadě nacistických sdružení. Některé obžalované Černý pouze označuje za členy SdP bez dat vstupu. K výjimkám patří Alois Steffan, který se stal členem strany až v dubnu 1938, což spíše než o přesvědčení svědčí o jistém pragmatismu. Dollag, Böhm a Schlusche vstoupili do strany již roku 1935, zřejmě v souvislosti s transformací původního sdružení v politickou stranu. Karl Selig byl údajně členem Německé nacionální strany (dále DNP), roku 1937 přešel k SdP.³⁵

Někteří z obžalovaných později za okupace dosáhli významnějších funkcí, např. Schlusche se stal Ortsbauernführerem NSDAP.³⁶ Naopak Alois Steffan tvrdil, že kvůli předválečným dobrým vztahům s četníky čelil obchodnímu bojkotu ze strany nacistů.

Zda v obci vznikly struktury Freikorpsu či jiné organizované paramilitární jednotky, se vyšetřováním nepodařilo jednoznačně prokázat.³⁷ Friedrich Kolbe později označil Alfreda Seliga za velitele Freikorpsu,³⁸ Knabe tuto funkci připisoval Reichelovi.³⁹ Ponecháme-li stranou otázku autentičnosti těchto svědectví, není jisté, zda Selig či Reichel skutečně

³¹ Tamtéž, Ls249/46.

³² Tamtéž, Ls1560/46, Výpověď Václava Černého 30. 10. 1946.

³³ Tamtéž, Výslech Karla Batsche 19. 7. 1945.

³⁴ *Vrch. stržm. čten. Rudolf Mokřý*. Online, cit. 16. 10. 2017, dostupné na: <https://www.codyprint.cz/padli/mor/mor03.html>.

³⁵ SOKA Bruntál, fond ČS Liptaň, Pamětní spis.

³⁶ Tamtéž, fond NSDAP – okresní vedení Krnov, spis Franz Selig.

³⁷ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Josefa Šimáka 30. 10. 1946.

³⁸ Tamtéž, Výpověď Friedricha Kolbeho 5. 9. 1945.

³⁹ Tamtéž, Výpověď Erwina Knabeho 6. 8. 1945.

drželi nějakou oficiální funkci, či zda jim byla v autosugesci svědků zpětně přisouzena na základě jejich autority a vůdčí úlohy mezi povstalci.

Hlášení stanice SNB v Liptani z 1. září 1945 referovalo o výpovědi jistého Maxe Schreiera z Liptaně č. 242, podle níž se přepadu účastnili pouze organizovaní členové Freiwilliger Schutzdienst (dále FS) vedení Alfredem Seligem či Karlem Reichelem.⁴⁰ Knabe, který byl jako pozdější vedoucí NSDAP jistě dobře informován, označil za hlavu FS Reichela. Pro zapojení FS hovoří i záznam v personálním spise Franze Seliga, dle něhož byl jmenovaný členem této formace.⁴¹ Indicie poukazující na zapojení organizované paramilitární jednotky jsou však nepřímé. Koneckonců i Josef Šimák musel při soudním přelíčení konstatovat, že se účast Freikorpsu nepodařilo potvrdit.⁴²

Mnoho nevíme ani o zbraních použitých při útoku. V polovině září 1938 v oblasti proběhlo odzbrojení německého obyvatelstva.⁴³ Ačkoliv se dá předpokládat, že ne všechny zbraně byly řádně odevzdány, při obsazování četnické stanice patrně došlo k použití zbraní pašovaných z Německa. Josef Schlusche prý při výslechu Šimákovi přiznal, že dostal od Alfreda Seliga německou pušku Mauser vzor 95.⁴⁴ Tyto značně rozšířené zbraně se z Německa do západní části československého Slezska pašovaly ve velkém množství již po první světové válce, hypoteticky tedy mohlo jít o zbraň z této doby.⁴⁵ To však rozhodně neplatí o samopalu nezjištěného typu, jímž měl být podle většiny svědků vyzbrojen Alfred Selig. Přítomnost této moderní zbraně poukazuje na ilegální dovoz z Německa. Skutečnost, že A. Selig patrně jako jeden z mála disponoval automatickou zbraní, také dokládá jeho vůdčí roli v celé akci. Podle nespecifikovaných indicií shromážděných Šimákem měli mít automaty oba Seligové i Reichel.⁴⁶ Dle zprostředkovaných zpráv měly být použity také pistole Walther a Parabellum.⁴⁷

Bruno Peschke a Steffan měli Šimákovi sdělit, že se zbraně pašovaly z Německa přes Pelhřimovy.⁴⁸ Zde byl spojkou krejčí Josef Gottschalk. Toho vyšetřovatelé původně zaměnili s jeho bratrem Vilémem, toho času válečným zajatcem v Hradci Králové. Ten však k věci nemohl nic udát.⁴⁹ Samotný Josef Gottschalk patrně nebyl vypátrán. Dle Šimákova zjištění měli zbraně pašovat také Josef Görlich, Maximilián a Franz Menzelovi, Ernst Greger a bývalý četník Rudolf Atzler, bližší informace však chybějí.⁵⁰ Podle Václava Černého četnictvo skutečně v srpnu 1938 prověřovalo zprávy o pašování zbraní přes Pelhřimovy, pro další vývoj událostí však vyšetřování nebylo dovedeno k výsledku.⁵¹

40 Tamtéž, Hlášení stanice SNB Liptaň 1. 9. 1945.

41 SOKA Bruntál, fond NSDAP – okresní vedení Krnov, spis Franz Selig.

42 ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Josefa Šimáka 30. 10. 1946.

43 Tamtéž, Výpověď Steffanové, Výpověď Antonína Švába 30. 10. 1946.

44 Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

45 Zbraně z Německa na Frývaldovsku, Lidové noviny, 4. 8. 1921.

46 ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

47 *Vrch. stržm. četn. Rudolf Mokřý*. Online, cit. 16. 10. 2017, dostupné na: <https://www.codyprint.cz/padli/mor/mor03.html>.

48 ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

49 Tamtéž, Výpověď Viléma Gottschalka z 13. 12. 1945.

50 Tamtéž, Hlášení stanice SNB Liptaň 30. 11. 1945.

51 Tamtéž, Výpověď Václava Černého 30. 10. 1946.

Průběh incidentu

Co přesně se odehrálo onoho 22. září 1938? Než se pokusíme zodpovědět tuto otázku, musíme si nejprve položit jinou: Proč právě tehdy? Zatímco na jiných místech v pohraničí probíhaly ozbrojené střety s henleinovskými povstalci, v Liptani a okolí zatím k násilnostem nedošlo, byť poměry byly napjaté. Anežka Mokrá při návštěvě manžela pár týdnů před incidentem viděla, že *ordneři provádějí stále provokace a srocuji se*.⁵² Na zostrující se situaci si stěžoval i Vítězslav Hofírek ve svém často citovaném posledním dopise rodině.⁵³ Když liptaňskou stanicí den před vraždami navštívil velitel četnického pohotovostního oddílu Václav Černý, tamní osádka se prý netajila obavami z možného ozbrojeného střetu.⁵⁴

Bezprostředním impulsem k akci liptaňských henleinovců se s největší pravděpodobností stal Hitlerův rozkaz k zahájení druhé vlny povstání v „Sudetech“ vydaný právě 22. září. Primárním cílem operací se měly stát právě výběžky hranic, k nimž patřilo Osoblažsko.⁵⁵ Odhodlání útočníků jistě posilovaly také zprávy o vývoji diplomatických jednání, jež byly chybně interpretovány jako definitivní rozhodnutí o připojení „Sudet“ k Německu. V této atmosféře, kterou následně ukončilo vyhlášení mobilizace československé branné moci, docházelo na řadě míst v pohraničí k odzbrojování československých jednotek, které v panujícím zmatku někdy skutečně věřily, že je pohraničí odstoupeno. Navíc v kontextu opakovaných instrukcí k zachování klidu se policisté, četníci a „financové“ zpravidla neodvažovali zavdat příčinu k boji, nebyli-li přímo napadeni.

O bezprostředních ohlasech politického vývoje nemáme bezpečně doložené zprávy. Cenné je tvrzení Bruna Peschkeho (zaznamenané poprvé až při soudním přelíčení), že se 21. září zúčastnil debaty s Kolbem a jistým Grögerem⁵⁶ a Weiglerem (či Weidlerem), z níž vzešel návrh, aby místní občané vzhledem k panující „nejistotě“ mezi obyvatelstvem převzali výkon bezpečnostní služby od četnictva. Dvaadvacátého v poledne pak Peschkeho vyhledali Weigler s Alfredem Seligem a rozhodli se ještě téhož dne vyrazit na četnickou stanicí jednat o převzetí zbraní.⁵⁷

Mezitím se situace vyostřila i na dalších místech v okolí, takže Václav Černý musel 22. září vyslat oddíl pod velením praporčíka Vladislava Solnického na pomoc družstvům Stráže obrany státu (dále SOS) ve Městě Albrechticích a Osoblaze. Podle pozdějšího tvrzení Černého byl oddíl ve Městě Albrechticích odzbrojen, aniž dojel na Osoblažsko.⁵⁸ Tvrzení Solnického (který ovšem u soudu nevypovídal) spíše nasvědčuje tomu, že k odzbrojení došlo až na zpáteční cestě, jelikož kolem poledne prý projížděl Liptani a mluvil s Mokřým, Svobodou, Leherem a Čechem. *Stěžovali si, že situace je velmi napjatá a že nikdo neví, jak*

⁵² Tamtéž, Výpověď Anežky Mokré 9. 11. 1945.

⁵³ Doz. fin. stráže Vítězslav Hofírek. Online, cit. 16. 10. 2017, dostupné na: <https://www.codyprint.cz/padli/mor/mor04.html>, ŠOPÁK, Pavel (ed.): *Neklidné století : České Slezsko a Ostravsko od první světové války do listopadu '89*. Opava 2015, s. 351.

⁵⁴ ZAO, MLS, Ls1560/46, Výpověď Václava Černého 30. 10. 1946.

⁵⁵ RÖHR, Werner: *Der »Fall Grün« und das Sudetendeutsche Freikorps*. Online, cit. 16. 10. 2017, dostupné na: <http://www.bohemistik.de/freikorps.pdf>.

⁵⁶ Snad šlo o Pavla Grögera, který byl následujícího dne přítomen při obsazování četnické stanice a zahynul později v průběhu války. ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Friedricha Kolbeho.

⁵⁷ Tamtéž, Výpověď Bruna Peschkeho 30. 10. 1946.

⁵⁸ Tamtéž, Výpověď Václava Černého 30. 10. 1946.

to všechno skončí.⁵⁹ Tato informace je z často citované Solnického relace nejrelevantnější, jeho popis následných událostí vychází ze zprostředkovaných informací, zřejmě především z Černého pamětního spisu a v některých detailech patrně i z tradovaného ústního podání.

Svědectví se vesměs shodují v tom, že kolem šesté hodiny večerní se u nádraží v Liptani začal srocovat dav, který si předsevzal odzbrojit osádku četnické stanice.⁶⁰ Solnický na základě neznámých zdrojů hovoří o stovce účastníků, Šimák a Černý na základě vyšetřování odhadovali 150–180 mužů. Na shromaždišti se rozdávaly zbraně, patrně pašované z Německa. Podle Bruna Peschkeho byly zbraně vydávány z domu jistého Breiera nedaleko nádraží.⁶¹ Výpovědi obžalovaných a svědků se značně rozcházejí v tom, kdo a jak byl ozbrojen. Jediný Josef Schlusche přiznal, že dostal od Alfreda Seliga pušku.⁶² Podle některých zdrojů prý měli zbraně Seligovi, Reichel, Görlich, Titze, Heinrich, Steffan a Kolbe – tento soupis se však až podezřele shoduje se seznamem obžalovaných, takže nelze vyloučit jistou stylizaci.⁶³ Alois Steffan, který se prý k průvodu připojil až v průběhu akce, měl být vyzbrojen pistolí. V panující tmě však prý údajně neviděl další zbraně a nepoznal většinu přítomných.⁶⁴ Toto tvrzení lze brát se značnou rezervou, jelikož viditelnost v době incidentu byla patrně ještě relativně dobrá.

Obdobně někteří účastníci tvrdili, že o akci předem nevěděli, resp. neznali její účel. Friedricha Kolbeho prý nechal Franz Selig přivolat z pole. Když Kolbe argumentoval, že ze zdravotních důvodů nebyl na vojně a neumí zacházet se zbraní, vzal jej Selig s sebou, že bude třeba snad něco odnést.⁶⁵ Ernst Heinrich se k průvodu údajně připojil v domnění, že se jedná pouze o manifestaci za připojení „Sudet“ k Říši.⁶⁶ Dá se předpokládat, že akce skutečně měla do značné míry spontánní charakter a že ne všichni účastníci do ní byli předem zasvěceni. Taktéž není doloženo, že by někdo z účastníků měl ordnerskou, či jinou uniformu.

Dá se předpokládat, že dav dorazil k četnické stanici kolem půl osmé. Tomu odpovídají i výpovědi četníků z Třemešné, kteří byli již dříve toho dne odzbrojeni. Zhruba v půl osmé ordneři vyzvali četníka Františka Vidomuse, aby zatelefonoval do Liptaně Mokrému a pokusil se ho přesvědčit k dobrovolné kapitulaci. Dá se tedy usuzovat, že henleinovci z Třemešné mohli mít povědomí o chystané akci v Liptani a že naopak zprávy o úspěšném odzbrojení četníků v Třemešné mohly motivovat liptaňské Němce. Mokřý prý na závěr rozhovoru Vidomusovi sdělil, že se ke stanici blíží skupina mladíků.⁶⁷

Doložený telefonát je v rozporu s pozdějším tvrzením Solnického, že liptaňští příslušníci SOS nemohli přivolat pomoc, jelikož telefonní vedení bylo přerušeno. Nelze však vyloučit, že henleinovci kabely zničili až během následného jednání o odzbrojení. Do budovy stanice

⁵⁹ Doz. fin. stráže Vítězslav Hofirek: Online, cit. 16. 10. 2017, dostupné na: <https://www.codyprint.cz/padli/mor/mor03.html>.

⁶⁰ Výjimkou je tvrzení Bruna Peschkeho před soudem, podle něhož byla stanice odzbrojena již ráno. K večeru se však dav vrátil, aby ověřil, zda v budově nezůstaly ukryté další zbraně. Toto tvrzení však nekoresponduje s ostatními svědectvími a je v rozporu s informacemi Solnického, který ještě kolem poledne navštívil stanici.

⁶¹ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Bruna Peschkeho 30. 10. 1946.

⁶² Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

⁶³ Tamtéž, Vyjádření Josefa Šimáka k pamětníku spisu Václava Černého 27. 3. 1946.

⁶⁴ Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

⁶⁵ Tamtéž, Výpověď Friedricha Kolbeho.

⁶⁶ Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

⁶⁷ Tamtéž, Výpověď Františka Vidomuse 30. 10. 1946; výpověď Antonína Švába 30. 10. 1946.

patrně vešlo jen několik mužů. Podle Bruna Peschkeho s četníky jednali toliko Menzel, Reichel a jeden z Seligů. Peschke také zmínil důležitý detail, že Karl Selig, jehož rodičům dříve patřila budova četnické stanice, s sebou přinesl klíče od zahrady.⁶⁸ Steffan prý při Černého vyšetřování přiznal, že byl v chodbě před kanceláří Mokrého.⁶⁹

Jisté je, že se osádka stanice s oblehateli dohodla na odevzdání zbraní. Mokřý a jeho podřízení měli zprávy o poklidném odzbrojení kolegů v Třemešné, zároveň byli v předcházejících týdnech opakovaně instruováni nezavdat příčinu k incidentu. Pravděpodobně předpokládali, že jim bude umožněn volný odchod, nebo že budou internováni. Na akutní hrozbu krvavé prolítí zřejmě nikdo nepomýšlel, byť podle některých, vesměs zprostředkovaných, tvrzení měl Mokřý během jednání s henleinovci prohlásit: *Jsem na smrt připraven*.⁷⁰ Kdyby se osazenstvo stanice cítilo bezprostředně ohroženo na životě, mělo možnost pokusit se o obranu stanice. Podle Černého, který budovu navštívil o den dříve, se zde nacházela přinejmenším jedna bedna granátů.

Po odzbrojení příslušníků SOS údajně zasáhl Alois Steffan, který se podle svých slov (a své manželky) teprve krátce předtím vrátil z obchodního jednání z Krnova. Když při večeri viděl z okna dav táhnoucí ke stanici, šel se na místo podívat. Na dvoře stanice prý stáli Karl Reichel a Alfred Selig, jimž se Steffan snažil celou akci rozmluvit. Když mu však Selig pohrozil zastřelením pro jeho dobré vztahy s četníky, raději se vzdalil.⁷¹

Odzbrojením a internací osádky stanice by záležitost dost možná skončila, kdyby nezasáhla náhoda v podobě příjezdu motocyklistické hlídky finanční stráže z Fulštejna, kterou tvořili dozorcí Vítězslav Hofírek a Inocenc Dostál. Průběh následujících událostí zůstává nejasný a poválečné vyšetřování překvapivě ani neusilovalo o jeho zevrubnější analýzu. Výpovědi se shodují na tom, že po příjezdu motocyklu začala střelba. Zda dav zahájil palbu na finanční strážníky, nebo zda tito sami vyrazili se zbraněmi v ruce na pomoc četnické stanici, není jisté. Víme pouze, že nastala přestřelka, která si vyžádala životy Johanna Kristka (nar. 1896), Aloise Müllera (nar. 1912) a Karla Metzkeho (nar. 1910).⁷² Podle některých svědků byli dotyční zasaženi chaoticky vedenou palbou svých společníků. Dle Kolbeho právě Metzke či Kristek začali střílet jako první.⁷³

Část svědků se po zahájení palby rozprchla. Ostatní pouze uváděli, že „financové“ sesedli z motocyklu a běželi směrem k četnické stanici.⁷⁴ Jeden z nich v běhu vrhl granát, který ale nevybuchl.⁷⁵ Jediný Ernst Heinrich doznal, že během střetu vypálil tři či čtyři rány, údajně do vzduchu.⁷⁶ Dá se předpokládat, že po vstupu do budovy stanice, již obsazené henleinovci, byli oba muži ozbrojeni, byť to nikdo ze svědků explicitně neuvádí a vyšetřovatelé se na to kupodivu zřejmě ani podrobně nedotazovali. Smrt tří henleinovců rozlítla dav, který

68 Tamtéž, Výpověď Bruna Peschkeho 30. 10. 1946.

69 Tamtéž, Výpověď Václava Černého 30. 10. 1946.

70 Tamtéž, Výpověď Václava Černého 30. 10. 1946.

71 Tamtéž, Výpověď Vilémy Steffanové; výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

72 Müller dle některých zdrojů zemřel až druhý den v nemocnici, matrika však udává datum úmrtí 22. září. Tamtéž, Výpověď Marie Adamové 31. 1. 1946.

73 Tamtéž, Výpověď Friedricha Kolbeho.

74 Tamtéž, Výpověď Friedricha Kolbeho; výpověď Julia Grosseho 14. 9. 1945.

75 Tamtéž, Výpověď Josefa Müllera. Granát byl asi po třech dnech odpálen v polích za obcí.

76 Tamtéž, Výpověď Ernsta Heinricha 30. 10. 1946.

začal volat po odvěti. Toto volání pravděpodobně vyslyšel Alfred Selig, který samopalem postřílel osazenstvo stanice.

Seliga jako jediného střelce označují prakticky všechny výpovědi. Nikdo ze svědků ovšem v té době nebyl (alespoň to nepřiznal) v budově stanice. Víme, že Steffan krátce před střelbou viděl u vchodu do stanice i Karla Reichela. Před budovou měl rovněž hlídkovat Josef Schlusche, byť to sám popíral.⁷⁷ Uvnitř budovy zřejmě byl i Kolbe, jenž odtud vynášel jakousi bednu.⁷⁸ Není však jisté, zda se tak stalo již před střelbou, nebo až poté. Materiál z budovy ještě před přestřelkou vynášeli i Metzke a Kristek.⁷⁹ Kdo z Němců se v domě v okamžiku střelby nacházel kromě Alfreda Seliga, bohužel nevíme. Přesto je nesporné, že pokud v budově bylo v okamžicích předcházejících masakru drženo šest příslušníků SOS, nutně je muselo několik osob hlídat. O tom však prameny mlčí.

Ernst Heinrich stojící v době střelby na dvoře stanice vypověděl, že jedna kulka prolétla oknem ven.⁸⁰ Alfred Selig měl později vzpomínat, že jednoho z četníků (jak souhrnně označoval všechny zavražděné) zastřelil skrz skříň, za kterou se tento snažil skrýt.⁸¹ Josefu Müllerovi prý líčil, že se někteří četníci snažili utéct podél stěny.⁸² Při jiné příležitosti se prý výtkám, proč střílel na bezbranné, bránil tvrzením, že někteří četníci měli v botách ukryté pistole.⁸³ Je známo, že mnozí četníci v pohraničí v měsících před Mnichovem žádali o povolení nosit soukromé zbraně.⁸⁴ Nelze tedy vyloučit, že někdo z internovaných mohl být skutečně ozbrojen a že se pokusil využít zmatku vyvolaného příjezdem hlídky finanční stráže k likvidaci Seliga či dalších henleinovců potenciálně přítomných na stanici.

Nikdo ze svědků ovšem nezpochybnil, že po přestřelce s příslušníky finanční stráže někteří z přítomných volali po umsrčení příslušníků SOS. Z výpovědi také není jasné, zda Selig zajatce postřílel bezprostředně po střetu henleinovců s Hofirkem a Dostálem, či zda ve sledu událostí byla výraznější proluka. Druhé variantě by nasvědčovalo svědectví Josefa Müllera, který prý zhruba půl hodiny po přestřelce vyvolané příjezdem Hofírka s Dostálem slyšel další palbu – tedy Seligovu exekuci na stanici.⁸⁵

Nad tradiční interpretací visí několik otazníků, jichž si všimli i doboví vyšetřovatelé a soud: Předně se jevílo jako sporné, zda Selig zastřelil i Hofírka s Dostálem. Ač tuto skutečnost sugeruje Černého pamětní spis, finální verdikt soudu ji určil za neprokázanou. O odzbrojení obou mužů se nikdo ze svědků nezmiňuje, takže je možné, že oba „financové“ byli zabiti v boji záhy po vstupu do budovy stanice, o níž zřejmě netušili, že je již obsazena.

Podle Emila Batkeho, který následujícího dne navštívil místo činu, vypadala situace následovně: *Tam ležely mrtvoly tří českých četníků a dvou finančníků. Četníci leželi v prvé světnici, vrchní strážmistr (silné postavy) ležel naznak uprostřed světnice za psacím stolem, druhý četník ležel (mladý) na pravém boku u skříně a třetí četník ležel mezi postelí a skříní.*

77 Tamtéž, Výpověď Josefa Schluscheho 30. 10. 1946.

78 Tamtéž, Výpověď Bruna Peschkeho 30. 10. 1946.

79 Tamtéž, Výpověď Karla Peschkeho 30. 10. 1946.

80 Tamtéž, Výpověď Ernsta Heinricha 30. 10. 1946.

81 SOKA Bruntál, fond ČS Liptaň, Pamětní spis.

82 ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Josefa Müllera.

83 Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

84 Srov. KOLÁŘ, Ondřej: *Státní pořádkové složky na Chebsku v době první Československé republiky*. Praha 2016.

85 ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Josefa Müllera.

Ve druhé místnosti leželi 2 zastřelení finančníci a to uprostřed jeden vedle druhého. Zbrani zavražděných jsem v místnostech kasáren neviděl.

Manipulaci s těly dle Batkeho nic nenasvědčovalo.⁸⁶ Ponechme stranou záměnu v počtech četníků a „financů“ a zaměřme se na polohu těl. Bohužel není jasné, co Batke myslel *prvou světnicí*, dá se však předpokládat, že šlo o kancelář stanice. Skutečnost, že dva příslušníci finanční stráže leželi v jiné místnosti, by nasvědčovala tomu, že Hofírek s Dostálem byli zastřeleni ihned po vstupu do budovy. Poloha dvou těl v blízkosti skříně koresponduje s výše uvedeným poznatkem Černého.

Zásadní je však to, že Batke hovoří pouze o pěti tělech. Zde se dostáváme k otázce, která vyšetřovatele trápila již od počátku pátrání,⁸⁷ kdy nebyl znám přesný počet obětí, a kterou Šimák později přednesl i před soudem. Dozorci finanční stráže František Čech byl totiž podle zjištění Šimáka a Černého zařazen u SOS v Rudolticích a nebylo jasné, jak a proč se dostal do Liptaně. Existovala dokonce teorie, že k jeho zastřelení došlo až následujícího dne.⁸⁸ Jak již víme, Solnický retrospektivně uváděl, že několik hodin před vraždou na stanici hovořil mezi jinými i s Čechem, vzhledem k časovému odstupu však nelze vyloučit omyl. Jelikož ovšem nikdo ze svědků nehovoří o dalším ozbrojeném incidentu, lze se přiklonit k tomu, že se Čech v době útoku skutečně nacházel v budově stanice, kam se mohl dostat nejspíše jako spojka nebo tam byl již dříve přeložen, aniž o tom byl dohledán záznam.

Později se objevily zprávy o dobíjení raněných bodáky či služebními šavlemi, dokonce o stínání hlav.⁸⁹ Svědkové, kteří se podíleli na převozu těl, však vesměs hovořili pouze o střelných zraněních. Také Alois Slaný uvedl, že při exhumaci Hofírka byla patrná pouze střelná rána na břicho, ovšem hlava se prý při přenosu pohybovala nezvykle volně, což může nasvědčovat poškození krční páteře.⁹⁰ Údajný záznam o zohavení těl v dobové německé kronice obce, který bývá zmiňován v literatuře,⁹¹ nebyl dohledán a jeho znění se nejeví jako pravděpodobné – kronikář píšíci v době nacistického režimu by stěží v oficiálním dokumentu určeném budoucím generacím přiznal tak brutální jednání, dobová henleinovská rétorika by naopak spíše prezentovala násilné akty vůči útvarům SOS jako sebeobranu. Autentičnost údajného kronikářského záznamu zpochybňuje také již citované hlášení liptaňské stanice SNB, podle něhož se v obci nenašly žádné písemnosti dokumentující vyšetřovaný případ.⁹²

Jakým způsobem na krveprolití nahlíželi nacističtí kronikáři, dokládá záznam z kroniky nedalekého Města Albrechtice. Podle tohoto zdroje dvojice „financů“ napadla střelbou hlídku SdP, usmrtila tři muže a ustoupila na četnickou stanici. Proto se místní Němci rozhodli spontánně vykonat pomstu a pronikli na stanici, kde jeden muž zastřelil čtyři „četníky“ a dva členy finanční stráže. O tom, že stanice byla obsazena a osádka odzbrojena již před příjezdem motohlídky, kronika mlčí.⁹³

⁸⁶ Tamtéž, Zpráva stanice SNB v Liptani 29. 12. 1945 o výsledku Emila Batkeho 22. 12. 1945. U soudu Batke upřesnil, že Mokřý byl střelen do hlavy nad okem.

⁸⁷ O pěti obětech hovoří výpověď Rudolfa Schmidta z 2. 9. 1945 či hlášení stanice SNB v Liptani ze 17. 11. 1945.

⁸⁸ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Josefa Šimáka 30. 10. 1946; výpověď Václava Černého 3. 10. 1946.

⁸⁹ Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1946, výpověď Ernsta Heinricha 30. 10. 1946.

⁹⁰ Výpověď Aloise Slaného 12. 8. 1946.

⁹¹ Viz např. LÁŠEK, Radan: *Jednotka určení SOS*, 2. Praha 2007.

⁹² ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Hlášení stanice SNB v Liptani 1. 9. 1945.

⁹³ SOKa Bruntál, fond Archiv města Město Albrechtice, inv. č. 16, pamětní kniha.

Zametání stop

Genezi myšlenky na převoz ostatků obětí do Hlubčic nelze z pramenů vysledovat. Za primární impuls však můžeme označit obavy z odvety, ostatně 23. září ráno již z rozhlasových zpráv o demonstracích na obranu státu a nástupu Surového vlády začínalo být patrné, že k očekávanému odstoupení „Sudet“ nedojde tak snadno. Jevilo se tedy jako potřebné zahladit stopy po provedené vraždě.

Automobilů bylo v okolí Liptaně poskrovnu. Bratři Seligové původně požádali o převoz těl Johanna Böhma z Jindřichova, který odmítl (původně prý chtěl Alfred Selig po Böhmovi, aby odvezl ještě živé odzbrojené příslušníky SOS).⁹⁴ Jako další byl osloven mlékař Karl Schäffer z Horních Povelic, jehož údajně požádal právě Böhm. Ten svou roli během poválečného šetření popíral, proto byl spolu s Karlem Schäfferem z rozhodnutí Šimáka 27. července 1945 zatčen kvůli rozporům ve výpovědích. Jak již víme, po těchto zatčeních bylo Šimákovo šetření dočasně zastaveno.⁹⁵ Böhmovu účast původně potvrdil Emil Batke, který byl náhodně přítomen rozhovoru v hostinci Schäfferova otce Josefa.⁹⁶ V tomto případě však šlo patrně o sugesci způsobenou nešťastně formulovanými otázkami vyslyšajících, jelikož Batke Böhma dosud osobně neznal. Až při konfrontaci během soudního přelíčení Batke uvedl, že neznámý muž, který přišel 23. září 1938 do Schäfferova hostince žádat o zapůjčení vozu, nebyl totožný s Böhem.⁹⁷ Ať už byl oním cizincem kdokoliv, prý Josefu Schafferovi hrozil *nepřijemnostmi*, pokud odmítne.

Jelikož se hostinský zdráhal uposlechnout, jeho syn Karl se nakonec uvolil jet. Na otcovu žádost s sebou přibral i Batkeho. Ten se prý až cestou dozvěděl, že cílem jsou Hlubčice. Občany Liptaně, kteří převoz organizovali, Batke ani Schäffer nedokázali – či nechtěli – identifikovat. Počet obětí s odstupem let také nebyli schopni určit, hovořili o pěti nebo šesti tělech. S ukládáním ostatků v Hlubčicích pomáhal tamní hrobník s manželkou. Ostatky byly uloženy do rakví i s částí výstroje, např. Vítězslav Hofírek byl pohřben v kompletní uniformě i se služební brašnou.⁹⁸ Karl Schäffer později uvedl, že za převoz těl dostal následně zapláceno od jistého Potaschika z Osoblahy.⁹⁹

V průběhu 23. září také došlo k úklidu v budově stanice, který zajistila Marie Adamová.¹⁰⁰ Ta ovšem tvrdila, že uklízel její muž, který také domů přinesl pár bot a potraviny nalezené na stanici.¹⁰¹ Věci ukradených na stanici bylo patrně více, část z nich byla, zřejmě roku 1940, odevzdána na základě výzvy obecního úřadu.¹⁰² Minimálně část věcí byla možná odevzdána úřadům již dříve, jelikož Aloisi Slanému údajně již během jednání o exhumaci Hofírka na jaře či v létě 1939 německý úředník ukázal Hofírkovu legitimaci a prsteny, které přislíbil navrátit rodině. K tomu však nedošlo.¹⁰³

⁹⁴ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Johanna Böhma 30. 10. 1946.

⁹⁵ Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

⁹⁶ Tamtéž, Výpověď Emila Batkeho 2. 4. 1946.

⁹⁷ Tamtéž, Výpověď Emila Batkeho 30. 10. 1946.

⁹⁸ Tamtéž, Výpověď Aloise Slaného 12. 8. 1946.

⁹⁹ Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 7. 12. 1945.

¹⁰⁰ Tamtéž, Výpověď Friedricha Kolbeho.

¹⁰¹ Tamtéž, Výpověď Marie Adamové 31. 1. 1946.

¹⁰² Tamtéž, Hlášení stanice SNB Liptaň 5. 2. 1946.

¹⁰³ Tamtéž, Výpověď Aloise Slaného 12. 8. 1946.

Někteří ze spolupachatelů se po činu rozhodli preventivně utéct do Německa. Patřil k nim i Karl Selig, který v noci z 22. září přespal u své zaměstnankyně Olgy Breierové, načež druhého dne uzamkl budovu své líkárky a odjel na několik dní do Hlucholaz, kde jeho firma měla filiálku.¹⁰⁴

V pozdějších výpovědích některých svědků se objevuje tvrzení, že většina obyvatel Liptaně vraždy odsuzovala.¹⁰⁵ Podle Erwina Knabeho se po záboru pohraničí o pachatelích kriticky vyjadřoval i krnovský Kreisleiter Karl Werner.¹⁰⁶ Podle něho bylo krveprolití zbytečné, jelikož československým orgánům by stejně nezbylo, než nakonec ustoupit.¹⁰⁷ Podobná svědectví je přirozeně třeba brát s rezervou, nálady v Liptani ve dnech po incidentu prakticky nelze rekonstruovat.

Soudní proces

Soudní přelíčení s aktéry liptaňské tragédie proběhlo 30. října 1946 za předsednictví JUDr. Kahánka. Soudci z lidu byli Karel Wolf, Rudolf Rybář, dr. Josef Prusek a Bohumil Gebel. Jako soukromá účastnice byla přítomna matka Vítězslava Hofírka Matylda Manásková. Zápis vyhotovil O. Zdráhal.

Na lavici obžalovaných usedli Bruno Peschke, Friedrich Kolbe, Karl Peschke, Alois Steffan, Ernst Heinrich, Josef Schlusche, Ferdinand Dollag, Johann Böhm a Emil Batke, jehož případ, původně řešený samostatně, byl na návrh veřejného žalobce spojen s projednávanou kauzou. Obžalovaní Titze, Batsch a Schäffer, kteří byli oproti slibu propuštěni z vazby k vyšetřování na svobodě, byli ještě před počátkem procesu nedopatřením zařazeni do odsunu a vysídlení. Třináctý obžalovaný, Karl Selig, uprchl společně s Erwinem Knabem. Ten v kauze ani nebyl obviněn, jelikož se v době vražd údajně zdržoval v Hlucholazích.¹⁰⁸

Jediný z obžalovaných Ernst Heinrich uvedl, že se cítí částečně vinen, ostatní vinu popřeli. Josef Schlusche připustil, že měl v době incidentu pušku, ta však prý nebyla nabitá.¹⁰⁹ Po výpovědích obžalovaných soud předvolal vyšetřovatele Šimáka a Černého. Posledně jmenovaný přečetl své poznámky z šetření prováděného na podzim 1945 v krnovském internačním středisku, podle nichž se obvinění vesměs doznali.¹¹⁰ Šimák zdůraznil, že nad průběhem událostí visí řada otazníků a podíl jednotlivých aktérů nelze jednoznačně doložit: *Dalším pátráním nebylo nic podstatného k usvědčení pachatelů zjištěno.*¹¹¹ Na návrh veřejného žalobce následoval výslech četníků sloužících v září 1938 v Třemešné Františka Vidomuse, Jindřicha Reitharta a Antonína Švába. Výpovědi se týkaly zejména Vidomusova telefonického rozhovoru s Mokrým v den vražd. Antonín Šváb, který do 1. září 1938 sloužil

¹⁰⁴ Tamtéž, Výpověď Olgy Breierové 1. 10. 1945.

¹⁰⁵ Tamtéž, Výpověď Karla Batsche 19. 7. 1945; výpověď Julia Grosseho 14. 9. 1945; výpověď Jindřicha Rejtharta 30. 10. 1946.

¹⁰⁶ Narozen 1895 v Jindřichově, zemřel 1943, civilní profesí učitel. BIMAN, Stanislav a kol.: *Kdo byl kdo v Říšské župě Sudety: biografická příručka A-Z*. Litoměřice 2008.

¹⁰⁷ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Výpověď Ervína Knabeho 6. 8. 1945.

¹⁰⁸ Tamtéž, Výpověď Ervína Knabeho 6. 8. 1945. Proti Knabemu bylo vedeno samostatné soudní řízení pro jeho stranické funkce. ZAO, MLS, Ls1664/46.

¹⁰⁹ Tamtéž, Ls1560/46, Výpověď Josefa Schluscheho 30. 10. 1946.

¹¹⁰ Tamtéž, Výpověď Václava Černého 30. 10. 1946.

¹¹¹ Tamtéž, Výpověď Josefa Šimáka 30. 10. 1946.

v Liptani a poté si z rodinných důvodů vyměnil místo s Mokřým, bohužel nebyl podrobněji dotazován na poměry v obci a chování obžalovaných.

Reithart uvedl, že po záboru pohraničí sloužil v Troubkách se štábním strážmistrem Karlem Čermákem, jehož manželka pocházela z Liptaně. Následně byl předvolán i Čermák, který v letech 1924–1936 sloužil v Liptani a oženil se s tamní Němkou Gielovou. Od jejích rodičů žijících za války v Liptani dostal na přelomu let 1938 a 1939 poštou výtisk německých novin, vydaných zřejmě ve Městě Albrechticích, které popisovaly liptaňský incident z pohledu nacistické propagandy. Z obavy před možnými nepříjemnostmi Čermák list bohužel spálil.

Po Čermákovi znovu vypovídal Černý, načež byly čteny výpovědi nepřítomných svědků, mimo jiné Anežky Mokré. Na závěr slyšení obhájce dr. Hrubý navrhl odložení případu do vypátrání ostatních pachatelů, což tribunál zamítl. Soud uznal všechny obžalované vinnými. Kolbe a Heinrich byli odsouzeni na doživotí, Dollag na 25 let žaláře, Karel Peschke a Böhm na 20 let. Bruno Peschke, Josef Schlusche a Alois Steffan si vyléčili verdikt trestu smrti provazem.

Výměra trestů se může jevit jako poněkud nahodilá, zvláště s ohledem na citaci z rozsudku: *Jakým způsobem a za jakých okolností se tak stalo, nedalo se nyní přesně zjistiti, neboť všichni čeští očití svědkové celé příhody byli usmrceni*. Není bez zajímavosti, že soud akceptoval pravděpodobnou vinu Alfreda Seliga na smrti Mokrého, Lehera a Svobody, zdůraznil však, že okolnosti smrti Hofirka, Dostála a Čecha zůstávají nejasné.¹¹² Důvod, proč nejvyšší trest padl právě v případě Bruna Pechkeho, Schluscheho a Steffana, lze nejspíše hledat v citovaném vyjádření Černého, že dotyční patřili k vůdčím exponentům SdP. Schluschemu nesporně přitížil i fakt, že byl během incidentu prokazatelně ozbrojen. Proti Steffanovi zase hovořil fakt, že byl po záboru pohraničí vyznamenán pamětní medailí k osvobození Sudet.¹¹³

Exekuce proběhla 31. října 1946 od 20 hodin za přítomnosti dr. Hrubého, lékaře Montaga a kaplana Benedikta Beránka. Popravu provedl kat Bohumil Hejma s pomocníky Jindřichem Kramným a Janem Srokem. Nejprve byl oběšen Peschke, poté Steffan a následně Schlusche. Všichni odsouzení se chovali klidně.¹¹⁴ O osudu dalších odsouzených víme relativně málo. Heinrich již 18. října 1947 zemřel ve Valdicích během výkonu trestu,¹¹⁵ Böhm byl na podzim 1955 vysídlen do Německa.¹¹⁶ Kolbe se dostal na svobodu roku 1955, o rok později pracoval v Předklásterských papírnách v Tišnově.¹¹⁷

Obnovené vyšetřování

Do popředí pozornosti policejního aparátu se liptaňská kauza znovu dostala až roku 1967. Podnětem se poněkud kuriózně stal dotaz členů dětského kroužku ODBOJ při krnovské základní škole, kteří v rámci vzdělávací a branné soutěže věnované dějinám regionu začali případ dokumentovat. Na základě jejich podnětu podplukovník Štěpán Hajný ze

¹¹² Tamtéž, Rozsudek.

¹¹³ Tamtéž, Výpověď Aloise Steffana 30. 10. 1946.

¹¹⁴ Tamtéž, Zápis o popravě.

¹¹⁵ Tamtéž, Zpráva o úmrtí Ernsta Heinricha.

¹¹⁶ Tamtéž, Rozhodnutí o odsunu Johanna Böhma.

¹¹⁷ Tamtéž, Žádost Friedricha Kolbeho o potvrzení trestu.

Správy vyšetřování Státní bezpečnosti 21. srpna 1967 nařídil *šetření k dnešnímu pobytu výše jmenovaných osob, zjistit jejich případnou další trestnou činnost a ověřit, zda nebyli trestně stíháni v jiné souvislosti*. Jako podklad byl vyšetřovatelům poskytnut výtah ze spisu opavského MLS a exemplář pamětního spisu.

Kauzu dostal na starost nadporučík Jaroslav Lavička, který po prostudování materiálů z původního vyšetřování konstatoval, že jediným svědkem žijícím dosud na území republiky je Kolbe. Patrně nepřekvapí, že jeho výslech nepřinesl nic nového. Jako zajímavější se ukázaly výsledky spolupráce s vyšetřovateli v SRN, NDR a Rakousku. Z pátrání vyplynulo, že Reichel zemřel 9. září 1961 v Schorndorfu a že Görich pobýval v Rakousku. Franz Selig koncem 60. let žil v západním Německu. Jeho výslech či zadržení němečtí kriminalisté nedoporučovali – doufali, že je sledování Franze přivede k jeho bratru Alfredovi. To se však patrně nestalo, jelikož StB v prosinci 1970 případ odložila.¹¹⁸

Závěr

Rozbor dosud nevyužitého archivního materiálu umožňuje upřesnit či korigovat některá dosud tradovaná tvrzení. Vyvrací například často se objevující informaci, že je Rudolf Mokřý stále pohřben v Hlubčicích. Jako sporné se také ukazuje dosavadní tvrzení, že telefonní spojení s četnickou stanicí bylo přerušeno. Především však drobné rozpory a nejasnosti ve výpovědích vyvolávají otázku, zda byli Hofírek, Dostál a Čech skutečně zastřeleni spolu s Mokřým, Leherem a Svobodou ve stejnou dobu a stejným pachatelem. Zda byl skutečně jediným střelcem Alfred Selig, dnes již patrně nelze s určitostí říci. Lze souhlasit se závěrem, že většina obětí byla zavražděna po odzbrojení, na druhou stranu tradované dobíjení či zohavení obětí není primárními prameny doloženo.

Důležitou otázkou zůstává identita Šimákova konfidenta. Možná jej lze hledat i mezi obžalovanými a motivaci lze spatřovat ve snaze o dosažení mírnějšího trestu. V takovém případě však nedává smysl, aby Šimák tajil jméno informátora před soudem, kde mohla spolupráce informátora s vyšetřovateli působit jako polehčující okolnost. Spíše šlo o někoho z liptaňských Němců, kteří se odzbrojování a následné přestřelky aktivně neúčastnili. Pokud se takový svědek ještě v době procesu nacházel v internačním středisku či ve vazbě, mohla mu hrozit odvěta od příbuzných a přátel obžalovaných. To se jeví jako nejpravděpodobnější důvod pro zatajení konfidentovy identity. Lze pouze spekulovat, zda oním Šimákovým zdrojem nebyl Josef Müller – ostatně právě o něm se Šimák i Černý již dříve vyjádřili, že zřejmě jako jediný z vyslychaných vypovídal pravdivě a že jej lze považovat za nejdůležitějšího svědka.¹¹⁹ Pozornost na celé kauze ovšem zasluhuje také dosud nejasná role Karla Seliga a skutečnost, že tento patrně nebyl ve vazbě vyslechnut.

Zhodnotit práci vyšetřovatelů je vzhledem k torzovitosti informací o průběhu pátrání obtížné. Především musíme mít na paměti, že šetření probíhalo v extrémně složitých podmínkách. Přesto se kriminalistům podařilo shromáždit značné množství informací. V hlavních bodech se Černého a Šimákovy poznatky shodují, přesto u Šimáka můžeme pozorovat větší obezřetnost při formulování závěrů, naopak z Černého textů vysvítá určitá osobní zainteresovanost, daná jistě jeho vlastní zkušeností z předválečné služby v regionu a snad i kariérními ambicemi.

¹¹⁸ ABS, sign. 325-21-3. Na Kolbeho byl státní bezpečností veden samostatný spis, který byl bohužel skartován. StB Kolbeho registrovala jako evidovanou osobu pod kódovým označením Kuba.

¹¹⁹ ZAO, fond MLS, Ls1560/46, Vyjádření Josefa Šimáka k pamětnímu spisu Václava Černého 27. 3. 1946.

Shromážděním a pokusem o interpretaci výše uvedených poznatků nelze mít liptaňský případ za uzavřený, tyto poznatky naopak vyvolávají důležité otázky pro budoucí bádání. Na podrobnější zmapování stále čekají osudy mnoha aktérů – obětí, pachatelů i svědků – a v neposlední řadě vyšetřovatelů.

Summary

The Post-War Investigation of the So-Called Liptaň Tragedy **Ondřej Kolář**

The events in Liptaň on September 22, 1938 could not be properly investigated at the time. The post-war inquiry was hampered by the chaotic situation in Czech-German borderland and several suspects managed to escape from the country. No Czech witnesses were found and part of German population of Liptaň were transferred to Germany before they could be questioned. Although severe verdicts (including three death sentences) were carried out by Czechoslovak court of justice in October 1946, four men recognized as the main organizers of the bloodshed were missing at the time of the trial. At least two of them were still alive in the late 1960s, living in Austria or Western Germany, but were not interrogated. Testimonies and documents collected by police officers during 1945 and 1946 provide some important details about the events in Liptaň, but it is not possible to verify some information. The identity of the shooter (or shooters) is questionable, although the alleged role of Alfred Selig mentioned by most of the witnesses may be regarded as true. The circumstances of the death of border guard officer František Čech remain unclear, as well as participation of Karl Selig, local factory owner and proprietor of the gendarmerie station. The purported mutilation of the victims cannot be substantiated and the sources mentioning this information seem to be questionable.